

ВУСАЧ ЗЕМЛЯНИЙ-ХРЕСТОНОСЕЦЬ (КОРЕНЕЇД ХРЕСТОНОСЕЦЬ)

Dorcadion equestre (Laxmann, 1770)

Таксономічна належність

Клас — Комахи (Insecta), ряд — Твердокрилі (Coleoptera), родина — Жуки-вусачі (Cerambycidae).

Природоохоронний статус виду

Вразливий.

Ареал виду та його поширення в Україні

Зх. Європа, Румунія, Угорщина, Болгарія (на пд. до Греції), Молдова, чорноземна смуга Росії (на сх. до Волги), Закавказзя. Один з 360 видів роду; один з 17 видів у фауні України. Заселяє лісостепову та степову зони України, Кримські гори. Існує багато аберацій (більше 30), розподілених на 6 груп.

Чисельність і причини її зміни

Звичайний вид в місцях, що не зазнають антропогенного впливу. Причини зміни чисельності: зараз загрози для чисельності виду не існує.

Особливості біології та наукове значення

Генерація дворічна. Дорослі жуки зустрічаються з середини квітня до кінця травня (з середини червня — зрідка). Личинки розвиваються в ґрунті, при розорюванні переходять до живлення коренями культурних злаків. Заселяє нерозорані осередки: цілинний степ, байраки, гірські схили, узбіччя доріг (іноді біотопи з негустими чагарниками). Тяжіє до добре розігрітих сонцем ділянок з розрідженим травостоєм. Личинки живляться листям озимих та інших злакових.

Морфологічні ознаки

10–13 мм. Тіло коренасте, опукле. Шовна (центрально) стрічка надкрил дуже широка,

нерівна, нижче середини — у вигляді хреста. Вусики та ноги чорні.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Спеціальні заходи охорони не здійснювалися. В комплексі з іншими безхребетними знаходиться під охороною в степових заповідниках України.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Іноді може шкодити культурним злаковим культурам, але дуже незначно.

Основні джерела інформації

Плавильщиков, 1958; Насекомые и клещи — вредители сельскохозяйственных культур., 1974; ЧКУ. Тваринний світ, 1994; Різун, Коновалова, Яницький, 2000.

Автори: І.К. Загайкевич, О.В. Пучков

Фото: О.С. Мандзюк

ВУСАЧ ЗЕМЛЯНИЙ МОКРЖЕЦЬКОГО

Dorcadion mokrzheckii (Jacobson, 1902)

Таксономічна належність

Клас — Комахи (Insecta), ряд — Твердокрилі (Coleoptera), родина — Жуки-вусачі (Cerambycidae). Один з 360 видів роду; один з 17 видів у фауні України.

Природоохоронний статус виду

Рідкісний.

Ареал виду та його поширення в Україні

Локальний ендемік Криму (Керченський п-ів).

Чисельність і причини її зміни

Дуже рідкісний вид. Відомий з трьох локалітетів Керченського п-ва за поодинокими знахідками. Причини зміни чисельності: зникнення виду можливе при повному руйнуванні цілинних степових біотопів (розорювання залишків цілинних ділянок, значний антропогенний прес).

Особливості біології та наукове значення

Генерація дворічна. Дорослі жуки зустрічаються у квітні (частіше в середині місяця) на відносно супіщаному ґрунті. Населяє добре

розігріті сонцем ділянки, з розрідженим травостоєм степового типу (на поверхні ґрунту). Незорані осередки: цілинний степ, байраки, гірські схили. Личинки живляться листям диких злакових, їх коренями.

Морфологічні ознаки

11–14,5 мм. Надкрила в густих волосках з чіткими спинною та плечовою смугами, без помітних крапок. Зовнішня спинна смуга вужча за плечову але не за шовну смугу.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Спеціальні заходи охорони не здійснювались. В місцях реєстрації виду доцільно створювати заказники. В комплексі з

іншими безхребетними охороняється в Опукському заповіднику (Крим, Керченський п-ів).

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Не проводилось.

Господарське та комерційне значення

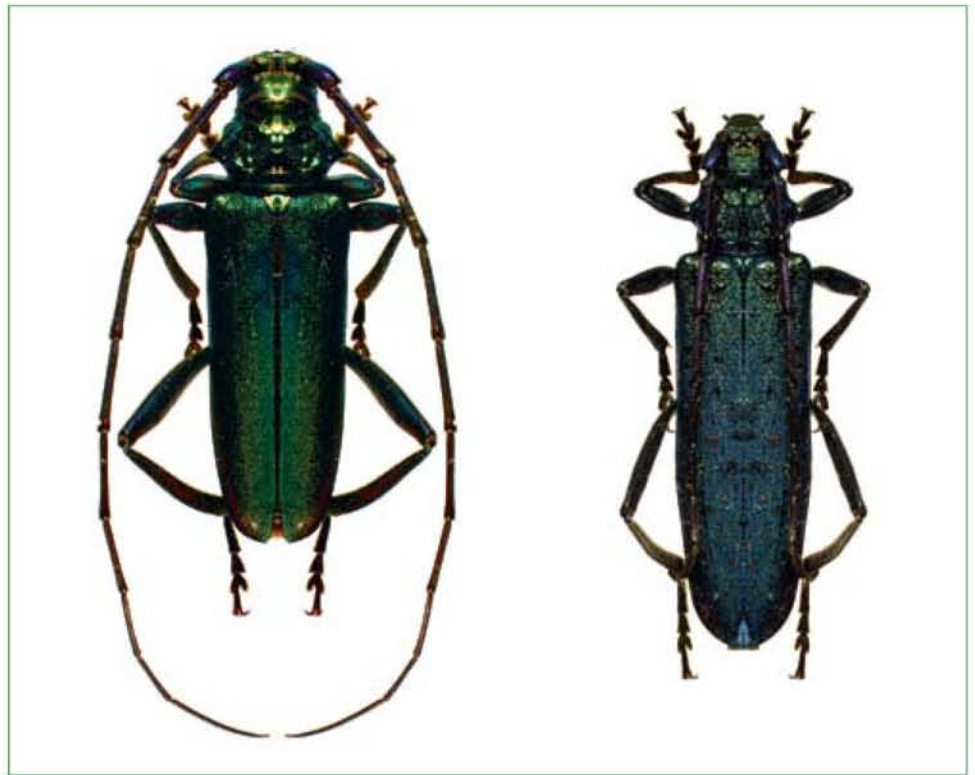
Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Плавильщиков, 1958; Определитель насекомых европейской части СССР, 1965.

Автор: О.В. Пучков
Фото: В.Г. Радченко

ВУСАЧ МУСКУСНИЙ*Aromia moschata* (Linnaeus, 1758)**Таксономічна належність**

Клас — Комахи (Insecta), ряд — Твердокрилі (Coleoptera), родина — Жуки-вусачі (Cerambycidae). Один з 10 видів палеарктичного роду. Єдиний вид (номінативний підвид) роду у фауні України.

Природоохоронний статус виду

Вразливий.

Ареал виду та його поширення в Україні

Транспалеаркт. Поширений майже по всій території України.

Чисельність і причини її зміни

В середньому незначна (поодинокі особини), але локально зареєстрований як звичайний вид. Чисельність може знижуватись внаслідок зменшення насаджень верби та вирубки старих дерев.

Особливості біології та наукове значення

Генерація дво- або трирічна. Літ (в жаркі години дня), парування та відкладання яєць спостерігається з червня до серпня. За весь період самка відкладає 90–160 яєць

у тріщини кори. Личинка спочатку розвивається під корою, а потім в живій деревині, де і заляльковується (в травні–червні). Біотопи перебування виду (долини річок, низзя біля боліт, прибережні гаї) зумовлені присутністю в них кормових дерев (верба, тополя). Частіше зустрічається у верхньому ярусі дерев. Імаго відмічено також на квітках спіреї та окружкових. Зустрічається переважно в розріджених деревостоях, головним чином заселяє верби, рідше — інші листяні породи (тополя, осика). Дендрофаг. Імаго іноді живляться соком берези та дуба.

Морфологічні ознаки

13–38 мм. Тіло довге, забарвлення блискучо-

металеве, зелене, зрідка — бронзово-зелене. Передньоспинка з гострим зубцем на боковому краї та горбкоподібним підвищенням посередині.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Заходи охорони не здійснювались.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Може пошкоджувати насадження верби.

Основні джерела інформації

Плавильщиков, 1940; Загайкевич, 1959; Атлас комах України, 1962; ЧКУ. Тваринний світ, 1994; Різун, Коновалова, Яницький, 2000.

Автори: В.М. Єрмоленко, О.В. Пучков

Фото: В.Г. Радченко

ЗЛАТКА БЛИСКУЧА

Buprestis splendens (Fabricius, 1774)

Таксономічна належність

Клас — Комахи (Insecta), ряд — Твердокрилі (Coleoptera), родина — Жуки-златки (Buprestidae). В Україні один з 7 видів роду.

Природоохоронний статус виду

Зник в Україні.

Ареал виду та його поширення в Україні

Поширений (за старими даними) у Середній та Пд. Європі. Можливо, реліктовий, вимираючий вид.

Чисельність і причини її зміни

Дуже рідкісний вид, за останні 60 років в природі не спостерігався. Відомо два екземпляри з колекцій Інституту зоології НАН України (м. Київ) та Зоологічного інституту РАН (м. Санкт-Петербург).

Особливості біології та наукове значення

Зустрічався в старих соснових лісах. Спостерігався вихід жуків і з деревини будівель. Дендрофаг.

Морфологічні ознаки

18–21 мм. Тіло смарагдово-зелене або синьо-зелене. Голова, передня та бокова частини передньоспинки мідно-блискучі. Надкрила з боків та по шву з мідно-червоною оторочкою.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Даних немає. Можливо, вимерлий вид. Знаходиться під охороною Бернської конвенції (додаток II).

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах
Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення
Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Рихтер, 1952; Безхребетні тварини України під охороною Бернської конвенції, 1999.

Автор: О.В. Пучков
Фото: О.С. Мандзюк

ЕВРИТІРЕЯ ЗОЛОТИСТА*Eurythyrea aurata* (Pallas, 1776)**Таксономічна належність**

Клас — Комахи (Insecta), ряд — Твердокрилі (Coleoptera), родина — Vuprestidae. В Палеарктиці один з 7 видів роду, в Україні — один з трьох.

Природоохоронний статус виду

Рідкісний.

Ареал виду та його поширення в Україні

Східносередземноморський вид, що зустрічається в Сх. Європі та Туркменії.

Чисельність і причини її зміни

Трапляється дуже рідко, причини зміни чисельності невідомі.

Особливості біології та наукове значення

Розвиток триває один рік. Личинки відносяться до групи ксилофагів. Вони роблять глибокі ходи у мертвій деревині тополі та верби; заляльковуються неглибоко під її поверхнею. Імаго зустрічаються на стовбурах цих дерев.

Морфологічні ознаки

Жуки розміром 14–24 мм, яскраво-зелені з червоною каймою по боках (у звичайному випадку).

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Заходи охорони не здійснювалися.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Рихтер, 1952; Bilý, Jendek, Kalashian, Kubán, Volkovitsh, 2006.

Автор: О.В. Прохоров
Фото: В.Г. Радченко

КОВАЛИК ПАРРЕЙСА

Alaus parreyssi (Steven, 1830)

Таксономічна належність

Клас — Комахи (Insecta), ряд — Твердокрилі (Coleoptera), родина — Жуки-Ковалики (Elateridae). Один зі 100 видів палеотропічного роду; єдиний вид роду у фауні України.

Природоохоронний статус виду

Зникаючий.

Ареал виду та його поширення в Україні

Пд. Європа, Передня Азія (до Ірану), Чорноморське узбережжя Кавказу. В Україні — пд. берег Криму — пн. межа ареалу виду.

Чисельність і причини її зміни

В останні 50 років не відзначено. Відомі знахідки В. Плігінського (1916) та В.Г. Доліна (1959) в околицях м. Алушти. Причини змі-

ни чисельності: вирубування та розчищення соснових лісів Криму (головної гряди Кримських гір), особливо вирубка старих дерев.

Особливості біології та наукове значення

Активний в травні–червні. Личинки живуть у гнилій деревині сосни. Цикл розвитку — 4–5 років. Лялькування спостерігається наприкінці літа — весною. Імаго зимує в лялечній комірці. Зустрічався на вологих місцях біля джерел та водойм, у старих соснових стовбурах на схилах пд. експозиції лісів пд. берега Криму. Імаго живиться попелицями родини хермесових та їхніми виділеннями.

Морфологічні ознаки

28–32 мм. Тіло трохи опукле. Передньоспинка біла, з двома чорними плямами біля середини та чотирма білими «язичками» біля основи. Надкрила зазвичай чорні, в білих плямах, іноді їхні передні половинки білі з чорними плямами.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Необхідно зберігати у природному стані біотопи, де буде виявлено цей вид.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Долін, 1982; ЧКУ. Тваринний світ, 1994.

Автори: В.Г. Долін, О.В. Пучков

Фото: В.Г. Радченко